

Anarkismin tulevaisuus

15. syyskuuta 2009

kääntänyt Jussi Haverinen

Tuleeko 2000-luvun anarkismi olemaan *vallankumouksellinen* suuntaus laajemman sosialismin sisällä — *vallankumouksellisin* suuntaus kuten Kropotkin toivoi — vai tulevatko teknofobinen primitivismi ja taolainen passiivisuus vie-mään siltä sen elinvoiman? Tuleeko se olemaan yhtenäisen teoria, joka kykenee antamaan tulevalle kansannousulle toteuttamiskelpoisen suunnan? Vai tuleeko se koostumaan pastissista keskeneräisiä, taantumuksellisia ajatuksia? Tuleeko siitä hyvin järjestäytynyt liike, joka koostuu vastuuntuntoisista ja omistautu-neista ihmisistä? Vai hajoaako se personalistisiin, juoruileviin tukiryhmiin ja keskenkasvuisten “henkilökohtaisten kapinoiden” sekasotkuun, näiden muodos-tuessa hyökkäävästä käytöksestä, hedelmättömistä mellakoista ja uskalletuis-ta pukeutumis- ja elintavoista — sekä, joissain tapauksissa, sosiopaattisesta “toiminnasta” ja avoimesta rikollisuudesta, joita peitellään väittämällä olevansa anarkisti ja että on tämän takia vapaa tekemään niin kuin haluaa?

Nämä kysymykset saivat minut kirjoittamaan esseeni *Social Anarchism or Lifestyle Anarchism*. Siitä vastauksesta, jonka sain anarkistiselta lehdistöltä Yh-dysvalloissa — ennenkaikkea *Anarchy*-lehdeltä (joka julkaisi Bob Blackin hyök-käyksen) ja *Fifth Estate*-lehdeltä (joka julkaisi Watsonin *Beyond Bookchin*-kirjan ja Clarkin “Bookchin Agonistes”) — sekä *Capitalism Nature Socialism*-lehdeltä (joka julkaisi Joel Kovelin “Negating Bookchin”-artikkelin, psykologisen yrityksen selittää erimielisyyteni Marxilaisuuden kanssa pääosin henkilökohtai-sena kilpailuna kunniaa Marxin kanssa) — puuttuu huomattavissa määrin yhteiskunnallinen näkökanta ja se todistaa näin SALAssa tekemäni argumentin todenmukaisuuden.

Latteaksi tulemisen uhallakin haluan huomauttaa, että kapitalismi on usko-mattoman dynaaminen järjestelmä, joka ei ole ainoastaan tulemassa globaaliksi, vaan se on myös läpäisemässä jokaista huokosta yhteiskuntakudoksessa. Sen tavarasuhteet tunkeutuvat taloudesta aina vain syvemmälle keittiön ja makuu-huoneen yksityiseen maailmaan — sekä myös naapuruston, kaupungin ja alueen yhteiseen maailmaan. Kapitalismi on päässyt lähemmäksi kaiken kattavaa yh-teiskuntajärjestelmää, kuin koskaan aikaisemmin historiansa aikana. Se ei toimi näin jonkun abstraktin teknologisen pakotteen tai kontrolloivan asenteen ta-kia, vaan ennen kaikkea koska markkinoiden kilpailu luo syvään juurtuneen pak-on haalia pääomaa, joka ajaa sitä laajentumaan hetyttämättä ja maksimoimaan maailmanlaajuisesti sen resurssien ja voiton saannin.

Tätä järjestelmää ei voida lopettaa ilman konfliktia: itseasiassa on varmaa että porvaristo ei tule luopumaan etuoikeuksistaan ja yhteiskuntaelämän hal-linnastaan ilman armotonta kamppailua. Voimme myös olla varmoja, että pas-siivisen mystisismien omaksuminen tai “yhteiskunnan kokonaisuudessaan” sekä teknologian tuomitseminen ei tule kumoamaan sitä. Eikä sitä myöskään tule kumoamaan Väliaikaisten Autonomisten Alueiden (TAZ) luominen tai se et-tä suljetaan hallinnollinen tai kaupallinen keskus muutamaksi tunniksi tai jopa päiväksi tai rutiiniksi muodostuneet kahakat poliisin kanssa tai katujuhlien pitä-minen, joissa katuvaloihin ripustetaan mustia lippuja. Eivätkä myöskään Hakim Bey-mäiset “häppeningit” tai Clarkin runolliset vuodatukset “surregionalismille.”

Ne, jotka haluavat kumota tämän suunnattoman järjestelmän, tulevat tarvitsemaan mitä tarkinta strategista harkintaa, mitä syvällisintä teoreettista ymmärtämystä sekä mitä omistautuneimpia ja sinnikkäimpiä järjestäytyneitä vallankumouksellisia ryhmiä edes ravistaakseen syvään juurtunutta porvarillista yhteiskuntajärjestystä. Mikään vähempi kuin vallankumouksellinen vapaudellinen sosialistinen *liike* ei tule riittämään. Hyvin järjestäytynyt ja institutionalisoinut yritys, jota johtavat tietävät ja päättäväiset ihmiset, jotka haluavat lietsoa joukkovastarintaa ja vallankumousta, ajaa yhtenäistä ohjelmaa sekä yhdistää ryhmänsä näkyvään ja tunnistettavaan liittoumaan.

1919 keskellä Saksan valtion romahdusta, ensimmäisen maailmansodan loppu ja sosiaalidemokraattisen hallituksen perustamisen aikaan, erinäiset saksalaiset vasemmistolaiset Berliinissä ja muualla pyrkivät ajamaan saksan politiikkaa, kun se vielä oli epäjärjestyksessä, kauemmas vasemmalle ja viemään Marraskuun 1918 vallankumouksen loppuunsa luodakseen kommunistisen yhteiskuntajärjestyksen. Tämä oli hetki jolloin historia pidatti henkeään — kun koko vuosisadan tulevaisuus oli vaakalaudalla. Saksan vallankumous 1918–19 oli katastrofi. Sen opetukset ovat kuitenkin monella tapaa opettavampia anarkisteille ja vallankumouksellisille sosialisteille kuin edes Espanjan vallankumouksen antamat, joka oli todennäköisesti tuomittu, kun suuret Eurooppalaiset valtat alkoivat ottaa osaa sisällissotaan syksyllä 1936 ja kansainvälinen työväenluokka epäonnistui säälyttävästi sen auttamisessa.

Ne tapahtumat, jotka olivat ominaisia Saksan vallankumoukselle ovat usein hämmäntävää sekasotkua, mutta tammikuussa 1919 vakavat vallankumoukselliset joutuivat lyhyen mutta ratkaisevan kauden eteen. Vastavallankumouksellinen Sosiaali–demokraattinen hallitus, jota Ebert, Scheidemann ja Noske johtivat, koitti poistaa Itsenäisten radikaali sosiaali–demokraattien poliisipäällikön, Emil Eichhornin, virastaan Berliinissä. Vastauksena tähän kaupungin vasemmistolaiset järjestöt — Itsenäiset Sosiaali–demokraatit, Rosa Luxemburgin ja Karl Liebknechtin ympärille muodostuneet *esi*–Leninistiset Kommunistit ja Vallankumoukselliset luottamusmiehet — jakoivat lentolehtisiä, jotka tuomitsivat tuon siirron ja kutsuivat koolle protestimielenosoituksen. Sunnuntaina, Tammikuun 5. 1919, 200 000 työläistä saapui, kaikkien hämmästykseksi, Berliinin kaduille ja toreille, aina “Rolandin patsaalta Voiton patsaalle. . . aina Tiergarteniin asti”, kuten *Die Rote Fahne* (Punainen Lippu), kommunistisen puolueen lehti, raportoi retrospektiivissä vuotta myöhemmin. He olivat aseistautuneet kiväärein sekä kevyillä ja raskailla konekivääreillä, valmiina taistelemaan Eichhornin säilyttämisen puolesta ja todennäköisesti korvatakseen vastavallankumoukselliset sosiaalidemokraatit “Työläisten ja sotilaiden neuvostojen tasavallalla.”

Heitä on totuudenmukaisesti kuvailtu potentiaalisesti suurimmaksi proletariseksi armeijaksi, jota historia oli ikinä nähnyt ja he olivat sotaisassa tai jopa vallankumouksellisessa mielentilassa. He odottivat toiveikkaasti kaduilla ja toreilla, että heidän johtajansa — jotka olivat kutsuneet kokoontumisen — antaisivat heille merkin aloittaa. Mitään ei tapahtunut. Koko tämän päivän, samalla kun tämä suunnaton proletaarinen armeija odotti taktisia neuvoja, päättämättömät johtajat väittelivät keskenään. Viimein ilta lähestyi ja aseistautuneiden proletarien joukot valuivat koteihinsa, nälkäisinä ja pettyneinä.

Seuraavana päivänä, maanantaina, työläisten keskuudessa levitettiin toista pyyntöä mennä kaduille ja sama lukumäärältään suuri aseistautuneiden työläisten joukko saapui jälleen valmiina kansannousuun. Heidän mielenosoituksensa oli verrattavissa potentiaalisena vallankumouksellisena voimana edellisenä päivänä kokoontuneeseen — mutta johtajat käyttäytyivät vieläkin päättämättömästi, väitellen vieläkin toimintatavastaan tulematta mihinkään selkeään päätökseen. Pimeän tullen, odotettuaan koko päivän kylmässä sumussa ja tasaisessa sateessa, joukko hajaantui jälleen, palaamatta enää koskaan.

Näiden kahden joukkomobilisaation aikana, varhaisessa tammikuussa, vastavallankumouksella ei ollut vielä riittävää sotilaallista voimaa, jonka se tarvitsi kapinan kukistamiseen. Näiden parin armonpäivän aikana se onnistui kuitenkin saamaan tarpeeksi voimia saadakseen Berliinin hallintaansa ja lopettamaan niinsanotun *Spartakus* (kommunisti) kapinan, joka johti Rosa Luxemburgin ja Karl Liebknechtin murhiin.

Mikäli nuo johtajat olisivat olleet yhtenäisiä ja päättäväisiä; mikäli he olisivat antaneet merkin kaataa hallitus, työläiset olisivat voineet hyvinkin onnistua valtaamaan Berliinin. Olisiko pääkaupunki jäänyt eristyksiin Saksasta vai olisivatko onnistuneet kapinat seuranneet sitä keskeisissä kaupungeissa kautta Saksan? Tätä emme tule koskaan tietämään: Itsenäisten, Spartakuksen ja Vallankumouksellisten Luottamusmiesten epäonnistuttua kaataa Sosiaalidemokraattinen hallitus, näiden eri spekulatioiden paikkansapitävyyttä ei ikinä kokeiltu. On kuitenkin selvää, että historiallisesti merkittävä vallankumouksellinen mahdollisuus tuhlattiin organisaation ja päättävyyden puutteen takia. Monien historioitsijoiden arvioiden mukaan Saksan Vallankumous päättyi Tammikuun 6, 1919, kun jälkimmäinen kahdesta työväenluokan liikkeellepanosta kuihtui pois — ja lopun vuosisataa, koko maailma sekä Saksa joutui elämään tämän epäonnistumisen katkerien seurausten kanssa.

Saksan tammikuun 1919 tapahtumat, riippumatta niiden etäisyydestä, vaivaavat minua, koska mietin mitä nykyiset anarkistit olisivat tehneet vastaavassa tilanteessa. Olisiko heillä ollut järjestö valmiina ja kykenevänä esittämään merkittävää roolia suurten työläisjoukkojen liikuttamisessa vallankumoukseen Enemmistö sosiaalidemokraattista hallitusta vastaan? Olisivatko he kyenneet mobilisoimaan tarpeeksi voimakkaat joukot voittaakseen Freikorpsin, Enemmistö sosiaalidemokratien, varsinkin Nosken, heitä vastaan mobilisoimat puolisoitilaalliset joukot, samalla kun järjestäytymättömät ja päättämättömät vallankumoukselliset johtajat kinastelivat, hidastivat ja toimivat myöhään ja päättämättömästi.

Historian suurissa vallankumouksissa ensimmäinen vaatimus, jota massat vaativat johtajiltaan oli *vastuuntunto* — tämä ei päde sen vähempää potentiaalisesti vallankumouksellisiin saksalaisiin, jotka vaativat järjestystä ja päämääränhakuisuutta todistuksena liikkeen vakavuudesta. Mikäli nykypäivän elämäntapa-anarkistit olisivat olleet paikalla 1919, voin vain olettaa että heidän kantansa — tai sen puute — olisi auttanut sinetöimään Saksan vallankumouksen kohdalon sulkemalla pois päättäväisen järjestäytyneen toiminnan. Kuten kirjoitin *SALA*-esseessä, useat heistä karsastavat kaikenlaista järjestäytymistä autoritäärisenä — tai juuri siitä syystä Bolsevistis-Leninistis-Stalinistisena puolueena.

Ohjelman, politiikan ja vastuuntuntoisen järjestön — puhumattakaan teoriasta tai edes tarkoituksesta heidän kirjoittajiensa “itsensä toteuttamisen” lisäksi — puutteessa voidaan sanoa varmuudella, että elämäntapa-anarkistit olisivat enemminkin haitanneet kuin edistäneet periaatteessa porvarillisen valtiokoneiston kaatamista.

Itseasiassa he olisivat jopa voineet vastustaa CNT ja FAI -järjestöjä Espanjassa 1936. Ottaen huomioon heidän mystisyytensä ja irrationaalisuutensa, he kääntyisivät joko jonkinlaiseen sisäänpäinkääntyneisyyteen tai vastuuttomaan henkilökohtaiseen kapinaan ja järjettömiin seikkailuihin. Mitä Clarkiin tulee, kun hän ei koita korvata vapaudellisen vasemmiston politiikkaa runoudella ja mystisyydellä, hän on käytännössä melko lähellä gradualistista sosiaalidemokraattia. Tavallisille ihmisille, riippumatta siitä miten tyytymättömiä he ovat, mikään protesti ei ole joutavampi kuin kuva laihasta penskasta heittämissä kytää kivellä (kuten kansitaiteessa Blackin *Anarchy after Leftism*-lehdessä) — suuremmoinen esimerkki vastuuttomasta, keskenkasvuisesta uhmasta.

Se mikä tekee elämäntapailijoiden rajoittuneesta suhtautumistavasta niin vahingollista, varsinkin taantumuksellisenä aikana, on se että he epäsuorasti tekevät vallitsevasta voimattomuudesta hyveen. Riippumatta siitä onko kyse toisten passiivisuudesta tai toisten seikkailuista, heidän tehotomuutensa *edistää* voimattomuutta. Kenties kaikkein keskeisintä aikana, kun vallankumouksellisen perinteen opit täytyy säilyttää ja analysoida tarkkaan, on se että he heikentävät anarkismin sosialistista ydintä ja tarjoavat periaatteessa katkonaisia mielikuvia ja toimintaa korvikkeeksi vakavalle harkinnalle ja vastuuntuntoiselle keskustelulle. He laskevat teoreettisen ajattelun tasoa: Watsonin sivilisaation tuomitseminen ei korvaa kapitalististen yhteiskuntasuhteiden analyysia, sen enempää kuin Clarcken runouden ja populaarin Aasialaisen teologian käyttö voi korvata järkevää ymmärrystä ja vallankumouksellista yhteiskunnallista toimintaa.

Tällä hetkellä arvokkain paikka, jossa voimme kehittää tehokasta oppositiota on niiden vapaudellisten vallankumouksellisten mielissä, jotka ovat halukkaita löytämään vaihtoehtoja nykyiselle yhteiskuntajärjestykselle sekä tapoja muuttaa sitä. Joko anarkisti on sitoutunut yhteiskunnalliseen sotaan luokkavaltaa ja hierarkiaa vastaan, tarjoten viestiä joka perustuu vallankumoukselliselle sosialismille tai vapaudelliselle kommunismille; tai anarkismi on muutettu yhdeksi monista tyylikkäästä muodeista, jotka muodostavat suuren osan modernin kapitalismin kulttuurista.

Saapuessamme 2000-luvulle anarkistien tulisi kysyä itseltään tuleeko vakavan vallankumouksellisen vastustuksen todellakin hylätä kriittinen järki ja tieto suosiakseen mystistä intuitiota, kosmista reduktionismia, itsensä toteuttamista henkilökohtaisina mellakoina, Väli aikaisten autonomisten tilojen luomisena ja kyttien tiilellä heittämissä iloja. Valitettavasti, ainakin monien Amerikkalaisien anarkistien keskuudessa, kieltäytyminen ajatella vapaudellista sosialistista näkökantaa on laajalle levinnyttä ja niiden ajattelua, jotka parhaiten soveltuvat tuollaisen liikkeen luomiseen, sumentaa mystisyys, antirationalismi, primitivismi ja teknofobia. Sen sijaan, että he edistäisivät yhteiskunnan ymmärtämystä sen vakavasta ahdingosta, nämä anarkistit ovat oireita nykyistä kautta hallitsevasta sosiaalisesta taantumasta.

Elämäni lopulla olen vakaasti omistautunut välittämään vallankumouksellisen perinteen ja sen opit nuorille ihmisille. Jolleivät he tutki sen tapahtumia ja opi sen voitoista ja virheistä, he ajautuvat päättömästi siihen barbarismiin, jota kapitalismi on tuomassa maailmaan. Sosiaalisen muistinmenetyksen vaara on hyvin todellinen: itseasiassa itse *ajatus* vallankumouksesta on katoamassa nykyään radikaalien kollektiivisesta mielestä ja mikäli se katoaa, niin vasemmisto on viimein täysin antautunut kapitalismille — koska vain vallankumous voi lopulta muuttaa tämän yhteiskunnan, ei estetiikka, teknofobia, antirationalismi ynnä muut.

Ne, jotka ajavat muutoksia elämäntavassa vallankumouksellisen liikkeen rakentamisen kustannuksella, eivät ole sen vähempää osa tuota lopullista antautumista kuin nykypäivänä liikkeellä olevat epäpolitisoidut suuntaukset. Vuosia sitten voitiin perustellusti väittää, että elämäntapa ja politiikka kulkevat käsi-kädessä; että muutokset elämäntavassa eivät välttämättä tarkoita luopumista vallankumouksellisuudesta. 1960-luvulla tein itse vastakulttuurin ja Uuden Vasemmiston yhdistymisen tarpeesta keskipisteen suurimmalle osalle toiminnastani. Kuitenkin nyt — ja varsinkin nyt! — elämäntapa-anarkismi kasvaa *järkevän teorian ja vakavan järjestäytymisen kustannuksella*, ei samanaikaisesti sen kanssa.

Vallankumousta täytyy edistää järjestelmällisellä propagandalla, asteittaisilla keinoilla, huolellisella suunnittelulla ja järkevästi muodostetuilla ohjelmilla, jotka ovat tarpeeksi joustavia kohdatakseen muuttuvat yhteiskunnalliset tarpeet; tiivistäen sitä kehittämässä täytyy olla vastuuntuntoinen, omistautunut ja luotettava liike, joka on vakavissaan ja vapaudellisesti järjestäytynyt. On itsepetoksen huipentuma olettaa, että voimme korvata järjestäytymisen henkilökohtaisella “militanttiudella” tai yhtenäisen vallankumouksellisen toiminnan henkilökohtaisella “kapinalla.”